

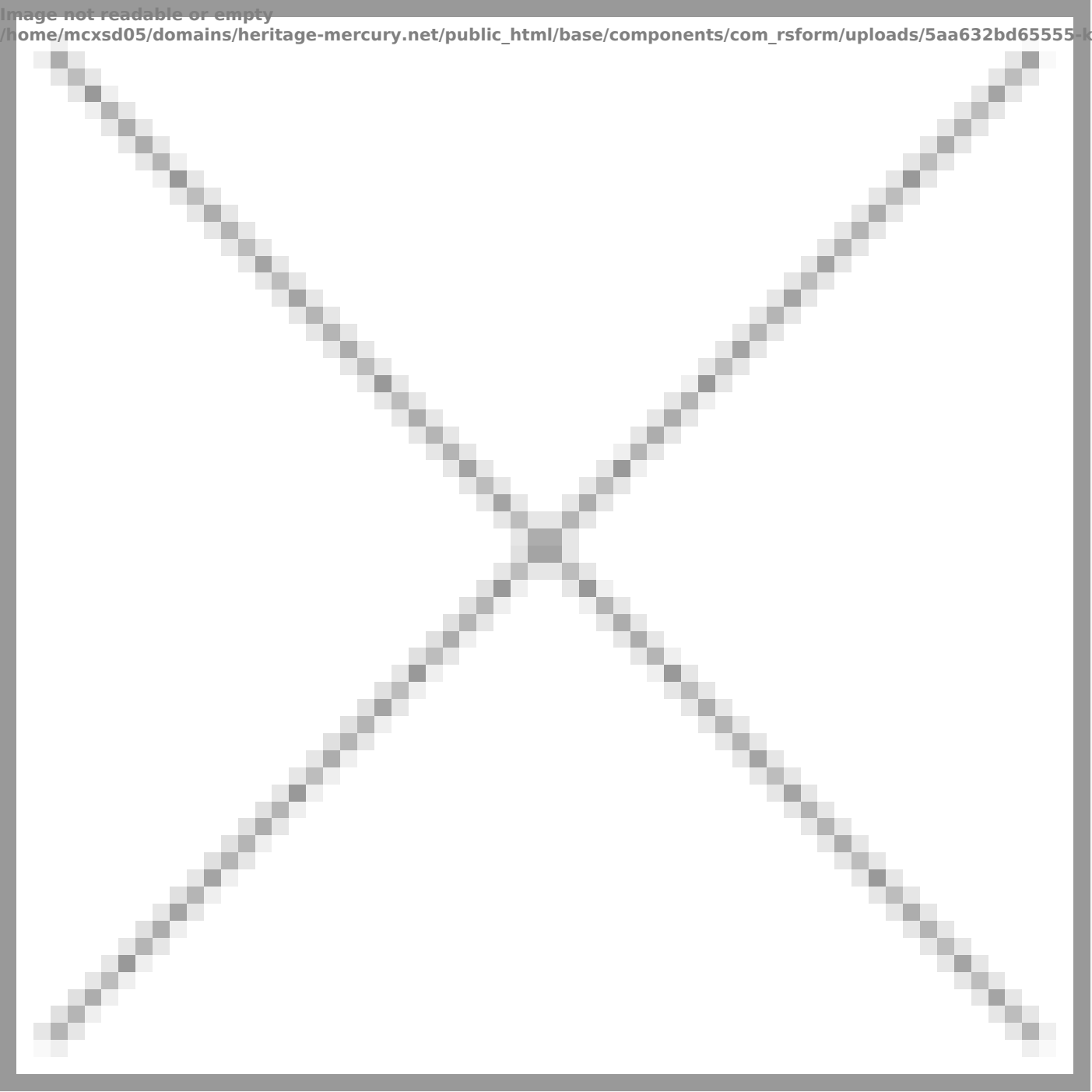
Ime predmeta 1	ŽGALNA POSODA ZA CINABARITNO RUDO 2
Ime predmeta 2	/
ID številka / EŠD	002.271.Idrija
Upravljavec	Center za upravljanje z dediščino živega srebra Idrija, Bazoviška 2, 5280 Idrija
Lastništvo	Javno
Lastnik	Republika Slovenija
ID številka / EŠD	/
Klasifikacija dediščine	Rudnik, Topilnica / Topilništvo, žganje rude

OPIS

Kratek opis	Žgalna lončena posoda (retorta) je sestavljena iz dveh delov, in sicer iz podloške in posode. Zgornji večji del je podolgovate oblike. Na zadnji četrtini opisanega dela je na žgalni posodi oblikovan polkrožni rob (prstan). Od se žgalna posoda nekoliko zoži in lijakasto preide v drugi del, ki ima obliko manjše posode. Posoda je osno simetrične oblike, konična. Na spodnjem delu je premer ožji. Na tem delu pa je nasajena podložka. Rob predložke namreč lepo sede na zgornji rob posode. Žgalna posoda je svetlo rjave barve, vidne pa so sledi saj.
Mere	Dolžina 32 cm, širina 10 cm, višina 10 cm.

Materiali	Lončarska glina
Datacija	Sredi 16. stoletja – prva polovica 17. stoletja.
Avtor / Proizvajalec	Rudnik živega srebra Idrija.

Slikovne priloge

Prvotna raba

Žganje cinabaritne rude v lončenih posodah je nadgradilo prvotno žganje v kopah. V uporabo je prišlo v 16. stoletju in je v rabi ostalo naslednjih 150 let. Po opisu rudarskega strokovnjaka Georgius Agricola (De re metallica) so okoli 1000 lončenih vrčkov napolnili z zdrobljeno rudo (okoli 1,5 kg). Nato so obrnjen vrč poveznili na drugo lončeno posodo (recipient). Špranjo med obema pa zalepili z glino. Recipient so nato zasuli s peskom ali zemljo. Nad posode, ki so morale iz zemlje, so naložili drva in jih zažgali. Pod vplivom vročine (okoli 600 °C, 12–24 ur) je v zgornjih posodah ruda začela razpadati v živo srebro in žveplene hlapce. Po ohladitvi se je metalnično živo srebro nabralo v spodnji posodi. Med žganje se je izgubila velika količina živega srebra. Lončene posode, eno niso uporabili več kot trikrat, so med žganjem pogostokrat pokale. V Idriji so jih morali letno imeti na zalogi 50.–60.000.

Sedanja raba

Žgalna posoda se ohranja, varuje in prezentira kot pomembna dediščina rudarjenja v Idriji z izjemnimi univerzalnimi vrednotami. Obiskovalci si jo lahko ogledajo v okviru stalne muzejske postavitve »Od rude do kapljic živega srebra« v prenovljenem objektu Topilnice Hg. Ta prikazuje pot rude izkopne v idrijskem rudniku, od transportne postaje pri Jožefovem jašku, do klasirnih, drobilnih in žgalnih naprav v Topilnici. Obenem je prikazan razvoj žgalnih peči skozi stoletja, ki oživlja spomin na 500 let napornega dela idrijskih žgalničarjev, ki so iz roda v rod izpopolnjevali načine žganja rude. Jeklenka pa so del prezentacije, ki predstavlja način shranjevanja in tovorjenja živega srebra.

Prvotna lokacija

Žgalnice v okolici Idrije (na podlagi ostankov je bilo evidentiranih 20 lokacij).

Sedanja lokacija

Topilnica Hg (Od rude do kapljic živega srebra), Arkova 50, 5280 Idrija.

STANJE OHRANJENOSTI

Zgodovina opravljenih posegov	Predmet je ustrezno konserviran. Dodatni posegi niso potrebni. Varovanje v prostoru je urejeno.
--------------------------------------	---

Sedanje stanje	dobro
-----------------------	-------

Potrebni ukrepi	Redno obdobjno vzdrževanje.
------------------------	-----------------------------

DOKUMENTACIJA

Naslov / zbirka / povezave itd., kjer so dostopne podrobnejše informacije	- Inventarna knjiga CUDHg; - Kavčič, Ivica. Živo srebro: Zgodovina idrijskega žgalništva. Založba Bogataj, Idrija, 2008; - Kavčič, Ivica. Proizvodnja živosrebrvih spojin pri idrijskem rudniku skozi stoletja. Idrijski razgledi, 61/2, 2016, str. 60–76.
--	--

Izpolnjevalec	Mestni muzej Idrija
----------------------	---------------------

Izpolnjeval je	Miha Kosmač
-----------------------	-------------

Datum objave	12. 3. 2018
---------------------	-------------

Datum urejanja	Never
-----------------------	-------
